

BULLS

SYNDIKAATIT: TAIDEKAUPPIAITA JA HELPPOHEIKKEJÄ

Ostetaan ja myydään myydään ja ostetaan: horoskooppeja, ruokavihjeitä, pakinoita, filmi-tähtien haastatteluja, risti-koita, laihdutusvinkkejä, sarjakuvia ja mitä tahansa.

Me kaikki kulutamme huomattamatta joka päivä syndikaattien välittämää tuotetta. Jokaisessa lehdessä on niitä, koska harvalla kustantajalla on esimerkiksi varaa palkata itselleen yhtä ihmistä tekemään lehteen horoskooppeja maailman yksinoikeudella.

Yrittäjämuotona syndikaatti syntyi, missä muualla kuin Yhdysvalloissa. Sanotaan, että Pohjois-Amerikassa oli ensimmäinen syndikaatti jo ennen Yhdysvaltojen perustamista, kun 1768 bostonilaiset patriootit julkaisivat brittien vastaista propagandapalsta, jota välitettiin moniin eri lehtiin. Syndikointihan tarkoittaa likipitään painovalmiin materiaalin välittämistä lehdille.

Ensimmäinen virallinen syndikaatti syntyi kuitenkin vasta 1865. Mies yrityksen takana oli Ansel Nash Kellogg, ja firman (A.N. Kellogg News Co.) ensimmäisiä puuhia oli ostaa valmiiksi painettuja sotaantaisia Wisconsin State Journalilta ja välittää niitä sitten muihin lehtiin.

Sittenkin syndikaatteja on syntynyt kuin sienet sateella, mutta sarjakuva sai syntyä ja vanhentua rauhassa lähes 20-vuotta ennen kuin se oli kokonaan siirtynyt syndikaattien hallintaan.

mitä? kuka? mitä? milloin? missä?

Sarjakuvan syntyhetkenä pidetään yleisesti päivämäärää 16.2.1896, kun Richard Outcaultin Yellow Kid esiintyi ensimmäisen kerran keltaisessa naidassaan sarjakuvassa Hogan's Alley Joseph Pulitzerin lehdessä New York World.

Tosiasiassa sama pikku karkara oli debytoinut jo edellisen vuoden toukokuussa (5.5.1895) Hogan's Alleyssä, Helmikuuhun 1896 mennessä Yellow Kidin paikka oli ehtinyt olla mm. sininen, punainen ja vihreä. Jos rokkaa vielä lisäksi rikan, niin voisi todeta,

että todistettavasti ennen Hogan's Alleyta ja Yellow Kidia ilmestyi samanlainen sarjakuva The Thing-Lings 1894 Chicago Inter Ocean -lehdessä ... mutta se siitä. "Ensimmäinen" sarjakuva ja sen syntymishetki on jo muodostuneet osaksi mytologiaa, eikä sitä vastaan ole mitään syytä ryhtyä väittelemään.

Siis Joseph Pulitzer räjäytti 16. helmikuuta pommin, joka sytytti sarjakuvilla käytävän levikkisodan hänen New York Worldinsa ja William Randolph Hearstin New York Journalin välille.

Hearst, jota on paljon kiittäminen sarjakuvan alkuajan loistavista tuotteista, oli sitä mieltä, että värilliset sarjakuvat on paras keino lehden levikin kasvattamiseksi.

Ja Hearst iski lokakuun 18. päivä julkaisemalla lehdessään kahdeksansivuisen sarjakavaliitteen "The American Humorist", jota mainostettiin vaatimattomasti: "KAHDEKSAN SIVUA POLYKROMISTA LOISTOA, JOKA SAA SAATEENKAAREN NÄYTTÄMÄN LYSJYPUTKELTA". Vähän aikaisemmin Hearst oli hankkinut Outcaultin palvelukseensa. Pulitzer osti hänet takaisin ja sitten Hearst puolestaan teki Outcaultille vielä korkeamman tarjouksen... Sittenkin Outcault lähti

Hearstilta Heraldin, jossa hän loi Buster Brownin ja 1906 mennessä Hearst oli jälleen ostanut Outcaultin riveihinsä...

Seuraava suuri sarjakuvasota Worldin ja Journalin eli Hearstin ja Pulitzerin välillä oli 1912, kun taisto kävi Kissanlan pojista.

Ensimmäinen päivälehtistriippi

Sarjakuvasyndikaattien päämyyntiartikkeli oli päivästriipit, jotka ovat jonkin verran nuorempia kuin sunnuntaiilteiden väreissä loistavat sarjat.

Ensimmäinen arkisin ilmestynyt strippisarjakuva oli 1903 päivänvalon nähnyt A. Tiker Clerk, jota piirsi Clare Briggs ja Ideo Moses Koeningsburg. Sarjakuva ilmestyi Chicago American -lehden urheilusivulla ja se kertoi nuoren miehen yrityksestä rikastua hevoskilpailuissa. A. Tiker Clerk syntyi kahden chicalolaisen lehden levikkikilpailun vuoksi, mutta se ilmestyi epäsuunnitellisesti eikä saavuttanut lehden lukijoiden suosiota ja sarja lopui jo vuonna 1904.

Briggsin ja Koeningsburgin sarjan aihepiiri tehoi paremmin länsirannikolla, jossa San Francisco Chronicleissa näki 15.11.1907 päivänvalon maailman

ensimmäinen säännöllisesti kuusi kertaa viikossa ilmestynyt sarjakuva Bud Fisherin A. Mutt eli myöhemmältä nimeltään Mutt and Jeff eli suomeksi Matti Mainio ja Jussi Juonio. Mutt and Jeff saavutti heti suunnattoman suosion ja pian syntymänsä jälkeen sarjakuva oli ostettu Hearstin San Francisco Examiner -lehden sarjakuvaksi.

Sarjakuvien vastainen kansanliikekin on perua näiltä ajoilta: 1910 sarjakuvat haluttiin pois lehdistä, koska moinen ilmaisumuoto oli "vulgääri" kunnan ihmisille ja koska sarjakuvat, joissa mies potkaisee parhaan ystävänsä laiturilta mereen (Mutt and Jeff), ovat nuorien moraalista rappeuttavia.

Koenig = King = Kuningas

Sarjakuvat vakiinnuttivat asemansa amerikkalaisessa sanomalehdistössä 1910-luvulla ja viimeinenkin vastarinta sarjakuvalle murrettiin 1915, kun suuret syndikaatit näkivät päivänvalon: nyt sarjakuvista tuli välttämätön osa sanomalehteä.

Sanomalehtisarjakuva levisi hitaasti muualle maailmaan ja varsinaisen vauhtipotkun tälle ilmiölle Euroopassa antoi vasta amerikkalaisten syndikaattien maihinousu 1920-1930-luvun vaihteessa (Suomeen 1930). Ranska sai ensimmäisen OMAN päivälehtistriippinsä 1931 ja Italia vasta 1968.

Syndikaatit vakiinnuttivat siis asemansa 1915, jolloin perustettiin toisen suuren lehtikuninkaan (Hearst) omistama King Features Syndicate, jonka taitavaksi johtajaksi tuli jo aiemmin mainittu Moses Koeningsburg. Hänen sukunimensä alkuaosan mukaan syndikaatti on saanut nimensäkin. Joseph Pulitzerin syndikaatti oli Metropolitan Features myöhemmin nimeltään United Features Syndicate.

Syndikaattiala on 60 vuodessa keskittynyt hyvin paljon. Vaikka pieniä syndikaatteja on yhä olemassa niin sarjakuvialan suuria on enää viisi: King Features Syndicate, joka on yli-

voimaisesti suurin, Field Newspaper Syndicate, United Feature Syndicate NEA (Newspaper Enterprise Association Inc.), Tribune News ja näiden joukkoon on pyrkimässä vielä Universal Press Syndicate. Lisäksi on huomattava, että Unitedilla ja NEA:lla on yhteinen omistaja.

Vuosikymmenien aikana sanomalehtistriipeistä tuntuu kadonneen se henki ja luovuus, jolla sanomalehtisarjakuva ja niin muodoin myös sarjakuva ilmaisumuotona nousi omaksi taidemuodokseen.

Luovuuden katoamisesta syndikaattialalla kertoo se, että vain kolmella syndikaatilla on päteviä sarjakavatoimittajia (King, Field, NEA).

Esihistoriaa tuntuu olevan se aika, jolloin Hearst ja Pulitzer taistelivat sanomalehden lukijoiden sielusta uusilla, korkeatasoisilla sarjakuvilla. Mutta siihen aikaan tärkein markkinointiase oli korkea laatu eikä tehokas myyntikoneisto.

Suomalaisten sanomalehtien sarjakuvat ovat pääasiassa King Featuresin syndikoimia. Esimerkiksi Helsingin Sanomien arkisarjat ovat yhtä ainoata poikkeusta lukuunottamatta Kingin. King Featuresin sarjoja välittää Pohjoismaihin ruotsalainen välitystoimisto Bulls Press-tjänst, jolla on omia toiristoja myös Norjassa, Tanskassa ja Länsi-Saksassa.

Vähän yli 50 vuotta sarjakuvien myyminen Bullsin markkinayli-voiman syitä on kaksi: tehokas myyntikoneisto ja ennen muuta se että King Features on kilpailijoihinsa verrattuna niin ylivoimaisen suuri.

Olisiko tässä terve tehdä jotain?

Syndikaatit tuovat koteihimme Harald Hirnuisen, Mustanemion, Tenavat ja kaikki muut, ja syndikaatit mahdollistavat huipputulot yhdelle joukosta hyväksytyille piirtäjälle (eräs amerikkalainen syndikaattipomo sanoi tarjottujen sarjojen hylkäys-suhteen olevan 10 000:1).

Vaan mitalilla on toinenkin puoli: syndikaattien henkieni ja taloudellinen halpituonti on rakentanut muurin kotimaisen sarjakuvan eteen: "Ei meillä ole varaa maksaa sarjakuvasta noin paljon!" Kotimaisen sarjakuvan tuotanto- ja palkkakustannukset jakautuvat tavallisesti 1-2 lehden kannettavaksi, kun syndikaattisarjoilla samaa rasi-tusta jakaa 50-2000 lehteä.

Kokemusten mukaan syndikaatti on kuitenkin ainoa kunnollinen kanava sarjakuvien välittämiseksi. Niinö meidän ei auta kuin perustaa oma suomalainen syndikaatti ulkomaisia vastaan. Vain näin voimme parantaa kotimaisten sarjojen kilpailukykyä. Tietenkin isenteiden on muututtava ja ennen muuta meidän on saatava myös hyviä kotimaisia sanomalehtisarjakuvia, joiden luominen ei varmasti ole sen helpompaa kuin hyvien ulkomaistenkaan.

Juhani Tolvanen

